

„Az olvasás is fényűzés, a lélek fényűzése; tőlem ezt is elvette a sors.”

Köszönöm, iskolám...

A visszaemlékezést az azóta elhunyt, a komáromi bencés gimnáziumban 1930-ban érettségizett Vismeg Ilona írta még 2000-ben. Itt született Komáromban. Édesapja ismert csizmadiamester volt, feleségével együtt itt nyugszanak a komáromi katolikus temetőben. Vismeg Ilonát azonban a történelem vihara (a kitelepítés) elsodorta szülőföldjéről. Veres János felesége lett, Dunaalmáson élt. Férjét, lányát, vejét eltemette, élete utolsó éveiben megvakult. Már vakon gépelte le emlékeit szeretett iskolájáról, volt tanáiról. Ezt írta levelében: „A betűket inkább sejtem, mint látom. A családom utolsó tagja lettem. Már olvasni sem tudok, keserves a vakság okozta tehetetlenségem. Csak az imádság tartja bennem a lelket, de megígértem, hogy iskolám emlékeit megírom. Sokszor mondom el magamban, amit szeretett tanáraitól tanultam: Christus nascit, Christus regnat, Christus imperat, s ezt is: Igaz ember szavát tartja.” Íme, az emlékei!

A Komáromi Szent Benedek-rendi Főgimnázium 350 éves jubileumára készült emlékkönyvet végigolvasva, ezernyi emlék kelt életre öreg bencésdiák-lelkemben. A könyvben említett tanárok közül kettő kivételével mind ismertem, s a kiváló tanítványok közül is sokat. A bencéseknek régi hagyománya a tanítás és a tudományok ápolása. Jelszavuk: Ora et labora! (Imádkozzál és dolgozzál!); ez jellemezte egész tevékenységüket. Az ifjúságot felelősségvállalásra, kötelességtudatra, tiszteletadásra nevelték; beléjük oltva az emberséget, a tudásszomjat, az emberi méltóság tiszteletét. Mindezt maguk is gyakorolták. Tisztelték a tanulókat is, soha meg nem alázták tanítványaikat.

Amikor már lehetett, s amíg tudtam, hazalátogattam szülővárosomba. A közel százéves iskola épülete láttán Ady sorai jutottak eszembe: „Köszönöm, iskolám...”. Köszönöm, hogy lelkileg felkészítettél arra is, hogy az elmúlt hét évtized megpróbáltatásai közt is helyt tudtam állni. Köszönöm, hogy örülhettem 1938-ban, amikor a Szent András-templomra kitűzték a magyar zászlót; s 1945-ben, mikor a harangok zúgása jelezte: vége a szörnyű világhégésnek; 1956-ban, mikor a maroknyi magyarság összefogott a szabadságért. S azt is köszönöm, hogy felkészítettél arra, hogy elviseljem a háború borzalmait, a kitelepítésünket, a nehéz, nyomorúságos éveket.

A diákévekre visszatekintve a ballagásunk jut eszembe. Akkor még nem volt a búcsúzás nyilvános ünnepe. Nem volt ott virág, sem ajándék, még vendég sem. Az iskola legbensőbb szellemi megnyilvánulása, a lélek ünnepe volt. A 8 lány és a 40 fiú sötét ünnepi ruhában gyülekezett az udvaron, s mikor megszólalt a csengő, elindultunk Sárossy Etel osztályfőnökünkkel, a hagyományos ballagó nótát énekelve. Az iskola többi tanulója csendben figyelte az elvonulásunkat. A búcsúzás az U alakú épület előkertjében ért véget, amikor megálltunk Király József püspök mellszobra előtt. Felnéztünk az épületre énekelve: „... alsó, felső tantermek, örökre Isten veletek, tovább, tovább...”! Ha hazamentem szülővárosomba, nagyon fájt, hogy a püspök mellszobra eltűnt onnan, de hála Istennek, ma újra ott áll!

Az osztályfőnököt a rendházig kísérte az osztály. Ott azt mondta, a lányokhoz még van pár szava. Mind a nyolcan bementünk hozzá, s így búcsúzott tőlünk: „Papi szívem egész melegeivel kérem Önöket, maradjanak továbbra is olyanok, mint eddig voltak: egyszerűek, szelídek, szorgalmasak, segítőkészek és emberségesek; így meg tudják őrizni női méltóságukat, mert a magyarságnak sok értékes nőre van szüksége.” Mindenkiel kezét fogott, és elbocsátott bennünket.

Többet nem láttam Sárossy tanár urat. 1940-ben volt a 10 éves érettségi találkozásunk. Csak civil tanárok voltak ott (Koval Béla, Zavatszky Antal, dr. Borka Géza és Krizsán tanár úr). Mindig tisztelettel gondoltam a magyar kultúráért oly sokat tevő bencés tanárainkra. Magam is katedrán szolgáltam 32 évig. Tanárideáлом dr. Borka Géza volt. Magyart és filozófiát tanított. Mindig mosolyogva lépett be az osztályba, megszerettette velünk az olvasást; ha egy értékes új regény megjelent, felhívta rá a figyelmünket. Könyvtárba jártunk; hatodikos koromtól a könyvtár lett a második otthonom. Borka Gézát internálták, 56 után szabadult, később – sok nyomorúság után – Kaposváron tanított.

Utoljára Komáromban találkoztam vele. Gútára ment. Kérdeztem: dolgozik-e még. A válasza: „Ilyet kérdezni? Még csak 72 éves vagyok, örülök, hogy dolgozhatok.” Nagyon szerettem dr. Hidró Bonifácot is. 1950-ben Tihanyban titokban fel akartuk keresni. Egy idős asszony suttogva közölte velünk: a múlt évben „elvittek az apát urat...” Szabadulása után Győrbe került, mint később megtudtam, ott is halt meg.

A gimnáziumban önképzőköri is működött. Ének- és zenekarunk is volt. Tanáraink irányították a tevékenységünket. Abban az időben más volt a fiúk és a lányok viszonya az iskolában. Mikor elsős lettem, a 8 osztályba csupán 14 lány járt összesen. A lányok csak a tanár után mehettek be az osztályba. A második emeleten volt egy kis terem, a filológiai múzeum, ott volt a helyünk. Csengetésre lementünk az osztály elé, ott vártuk a tanárt, s utána léphettünk a tanterembe. A fiúk és a tanárok is magázták a lányokat, de mi, alsósok a felsős lányokat is magáztuk, ők tegeztek bennünket.

Felsőskorunkban a fiúk Kezét csókolom-mal kezdték köszönteni a lányokat, de ezt a tanárok nem helyeselték. Pataki Maurus szóvá is tette; körlevélben olvasták fel a határozatot, hogy a fiatal lányoknak a napszaknak megfelelő köszöntés jár: jó reggelt, jó napot stb. Felejthetetlen önképzőköri emlékem két barátnóm, Lohner Erzsike és Domány Manci szereplése. Schubert Ave Mariáját adták elő. Manci zongorázott, Zsike énekelt. Azóta bárhol meghallom e remekművet, felidéződik ez a kedves emlék. 1930-ban érettségiztünk, az egész világot érintő gazdasági válság második évében. Kitaláltuk, hogy takarékoskodni fogunk. Az osztálypénztárba havonta 10 koronát fizettünk be, hogy ne terheljük szüleinket az érettségi kiadásaival (tabló, fényképek, bankett stb.). Előadást is szerveztünk, egyszer én is szerepeltem. Két egyfelvonásos darabot adtunk elő. Ez egyik címe A feledékeny Zsuzsa volt. Én voltam a nagymama, unokám Tóth Sári (később Riszdorfer Lászlóné). Azt hiszem, a legnagyobb művész az volt közöttünk, aki ezer ráncal és szép hófehér konttyal belőlem, a fiatal lányból nagyanyót varázsolt. Kétszer adtuk elő ezt a kis semmiséget. Pár nap múlva dr. Hajdú Lukács tanár úr megszólított: „... a bájos rokokó nagymama”. Meglepett, mert szokatlan volt az ilyen megszólítás. El is hengegtem vele, de megtudtam, hogy a helyi újságban, a Komáromi Lapokban így jelent meg. Hajdú Lukács 56 után Pannónhalmán élt. 1959-ben felkerestem. Lehívták. Lejött, s már az emeletről leszállt: „Ne mondja meg a nevét, tudom én azt, a Vismeg Ilike”. Odaért hozzám, boldog voltam, hogy megismert, gratuláltam a memóriájához, hiszen 29 éve nem láttam. Elbeszélgettünk. Ekkor láttam utoljára. Már akkor rákos volt, de ezt én nem tudtam. Pár hónap után meghalt. Egerben kétszer is felkerestem Kocsis Károlyt, a görög-tanáromat; őt orosznyelvtanárrá képezték át... Legtovább a kapcsolatot Bíró Lucián tanár úrral tartottuk.

Pedagógusként több mint 32 évig dolgoztam. Tudom, mit jelent a tanítói hivatás, a szolgálat. Nekem volt kitől tanulnom. Mindig tisztelettel gondoltam bencés tanárainkra, akik felkészítettek a saját példaadásukkal erre a nem könnyű feladatra, hogy minden sorscsapás ellenére a gyermekeket a jóra nevelhettem, s a magyar kultúrát terjeszthettem.

Vismeg Ilona O. I.-nek írott levele alapján összeállította: J. L. I.